

Analiza Academică a Provenienii și Raportului Bisericii Față de Colinde

Introducere

Colindele, cunoscute în limba engleză ca „Christmas carols” sau în latină ca „caroles”, constituie una dintre cele mai importante și longevive tradiții muzicale religioase din istoria creștinătății occidentale. Scopul acestui studiu este de a oferi o analiză academică riguroasă a originilor acestor cântece și a modului în care instituția eclesiastică s-a raportat la practica lor, cu accent pe surse documentare fiabile și perspective teologice[1].

1. Originile și Evoluția Colindelor

1.1 Rădăcinile Preistorice și Antice (Mileniul I d.Hr.)

Tradiția colindelor nu apare ex nihilo în Evul Mediu. Rădăcinile sale se extind în practici muzicale antice și în ritualurile paganismului occidental[2]. Soarele de iarnă, marcat de solstițiul de iarnă, era sărbătorit în culturile pagane prin cântece și dansuri, în special în contextul festivalului roman al Saturnaliei, care se desfășura în apropierea solstițiului de iarnă și care este considerat o sursă a multor tradiții asociate astăzi cu Crăciunul, inclusiv coronițele, lumânările, festinele și datul de daruri[3].

Cuvântul „carol” provine din franceza veche „carole”, care desemna o „dans în cerc însoțit de cântare” (ring dance). Prima apariție documentată a cuvântului în limba engleză datează din jurul anului 1300[4]. În perioada medievală anterioară, termenul era mai larg și se referea la mai multe genuri de muzică utilizate în serviciile bisericești europene[5].

1.2 Perioada Patristică și Timpurie Medievală (Secolele IV-X)

Primele cântece creștine cunoscute cu caracter natalitist pot fi urmărite în Roma din secolul al IV-lea[6]. Imnele latine din această perioadă, cum ar fi *Veni redemptor gentium*, scris de Ambrosian, Arhiepiscopul din Milano, erau „enunțuri austere ale doctrinei teologice a Întrupării în opoziție cu arianismul”[7]. Un alt exemplu clasic este *Corde natus ex Parentis* (Pe dinăuntru inimii Tatălui născut), compoziție a poetului spaniol Prudențiu (m. 413), care este încă cântată în unele biserici în zilele noastre[8].

În secolele al IX-lea și al X-lea, secvența natalitistă (sau proza) a fost introdusă în mănăstirile din Europa de Nord, dezvoltându-se sub influența lui Bernard de Clairvaux într-o secvență de strofe rimate[9]. Aceste forme timpurii, cunoscute sub denumirea de *conductus* în latină, eram performate de clericii și monahii cu scopul explicit de a transmite învățătura creștină[10].

1.3 Perioada Românilor Timpurii și Dezvoltarea Vernaculară (Secolele XII-XIII)

Un moment crucial în istoria colindelor survine în secolul al XII-lea, când călugărul parizian Adam de Saint Victor a început derivarea muzicii din cântecele populare, introducând ceva mai apropiat de colinda tradițională[11]. Aceasta marchează o schimbare semnificativă: trecerea de la latină rigid la limbi vernaculare.

Într-o evoluție de importanță critică, în secolul al XIII-lea, sub influența Sf. Francisc de Assisi, o tradiție puternică a cântecelor populare de Crăciun în limbi locale native s-a dezvoltat, în special în Franța, Germania și Italia[12]. Sf. Francisc și ordinul său, Franciscanii (Frații Minori), au utilizat cântecul religios pentru a răspândi mesajul creștin[13]. Această inovație teologică și pastorală a fost profund semnificativă: prin introducerea versurilor în limba vernaculară pe care o vorbeau oamenii obișnuiți, Franciscanii au democratizat participarea la devoțiune religioasă[14].

1.4 Apogeu Medieval: Perioada Engleză (Secolele XIII-XV)

Primele colinde în limba engleză apar documentat într-o operă din 1426 a unui preot din Shropshire, John Awdlay, care enumeră douăzeci și cinci de „carole of Cristemas”, probabil cântate de grupuri de „wassailers” care mergeau din casă în casă[15]. Cu toate acestea, dovezi substanțiale indică faptul că cea mai mare parte din colindele timpurii nu au fost concepute pentru a fi performate în cadrul serviciilor divine formale din biserici.

Cea mai timpurie colindă medievală, cunoscută în mod obișnuit sub denumirea de „Byzantine Carol” (Greacă bizantină: *Ἀναρχος θεός καταβέβηκεν*, *Ánarkhos Theós katabébēken*, „Dumnezeul care nu are început, a coborât”), este datată lingvistic la începutul Evului Mediu Târziu, în jurul anului 1000 [d.Hr.](#), și este tradițional asociată cu orașul Kotyora din Pontul antic (astazi Ordu, Turcia)[16].

Unele dintre cele mai faimoase colinde medievale, cum ar fi *Angelus ad Virginem* (probabil compusă de un călugăr franciscan din secolul al XIII-lea), care povestește povestea Anunțării Fecioarei Maria, se regăsesc în numeroase manuscrise și chiar sunt menționate în *Povestea Nevernului* (*Miller's Tale*) din *Povestile din Canterbury* ale lui Chaucer[17]. Prima manuscris cu aceste versuri datează din aproximativ 1360 [d.Hr.](#) (în special un manuscris numit *Dublinul Troper*)[18].

O colecție notabilă din perioada medievală târzie, *Piae Cantiones*, o culegere de cântece latine medievale târzii, a fost publicată pentru prima dată în 1582[19]. Formele latine timpurii ale colindelor, cum ar fi „Christ was born on Christmas Day” (Hristos s-a născut în ziua Crăciunului), „Good Christian Men, Rejoice” (Oameni buni creștini, veseliți-vă) și „Good King Wenceslas” se regăsesc în această carte. „Adeste Fideles” („O vin, credincioșilor”) apare în forma sa actuală în mijlocul secolului al XVIII-lea, deși versurile pot fi originare din secolul al XIII-lea[20].

Cele mai timpurii colinde (aproximativ 500) sunt păstrate în manuscrise din secolele XIII-XV. Cu toate acestea, este extrem de puțin probabil că oricare dintre acestea să fi fost concepute pentru a fi performate în biserică[21]. Majoritatea au fost probabil scrise pentru a fi cântate social alături de festivitățile de Crăciun: în casele nobilimii, în timp ce participau la „wassailing” (o tradiție medievală de carol), sau chiar în taverna locală[22]. Unele pot fi fost cântate de muzicienii catedralelor între Crăciun și Epifanie, atunci când

„episcopul băieților" (boy bishop) și entourageul său de coriști și clerici vizitau case de țară și mănăstiri locale, fiind răsplătiți cu daruri bani[23].

Dovezi substantiale arată că în jurul de jumătate din colindele medievale care au supraviețuit (aproximativ 250) au temă natalistă și mesaj. Atât de mult, încât către sfârșitul secolului al XV-lea, termenul „carol de Crăciun" era deja în uz pentru a se referi la cântecele festive[24].

Documentul „Trinity Carol Roll" din colecția Bibliotecii Wren a Colegiului Trinity din Cambridge datează din secolul al XV-lea și conține versurile a treisprezece colinde în limba engleză. Compilat după 1415, multe din texte sunt compuse în limba engleză medievală sau alternând între latină și limba engleză medievală, ceea ce se numește „macaronic"[25]. Autorul este din regiunea Norfolk din sudul Angliei, iar scrierea utilizează scriptul Cursiva Anglicana, care a devenit scriptul normal pentru textele literare engleze din această perioadă[26].

2. Raportul Bisericii Față de Colinde

2.1 Acceptare și Integrare Inițiale (Secolele XIII-XVI)

Instituția ecleziastică oficială a adoptat o poziție complexă și dialectică față de colinde. Pe de o parte, autoritatea bisericii a recunoscut valoarea pedagogică și spirituală a acestor cântece. În următoarele câteva secole de dezvoltare, colindele au fost „proiectate pentru a învăța credința creștină și a oferi o metodă vie de devoțiune"[27]. Esența genului de colidă era „comunicativitatea" sa – abilitatea de a transmite adevăruri teologice într-o manieră care era accesibilă persoanelor obișnuite care nu cunoșteau limba latină[28].

Franciscanii, sub îndrumarea Sf. Francisc, au fost printre cei mai entusiști susținători ai colindelor ca instrumente de evanghelizare și devoțiune. Prin introducerea versurilor în limbi vernaculare, Franciscanii au democratizat practica religioasă și au făcut posibil ca persoanele obișnuite să se exprime în rugăciune și cântare[29].

Cu toate acestea, dovezi indicând că unele colinde timpurii nu au fost neapărat aprobate pentru utilizare în serviciile divine formale din biserică. De fapt, literatura medievală indică faptul că colindele timpurii erau în mare măsură o practică socială și profană, mai degrabă decât o practică liturgică strictă[30].

2.2 Turbulența Reformei și Interzicerea Parlamentară (Anii 1640)

Un moment critic în relația dintre biserică și colinde survine în perioada Reformei Engleze. După Războiul Civil Englez, un Act Parlamentar din 1645 a interzis cu totul observarea Crăciunului[31]. Aceasta a fost clar o măsură nepopulară: pampletele satirice au protestat împotriva ei. Dovezi sugerează că hotărârea a fost frecvent încălcată, și cu toate că colindele în sine nu puteau fi cântate oficial, balade au fost compuse amintind de Crăciunurile festive din trecut[32].

Această interzicere parlamentară reflectă o poziție puritană extremă care a considerat colindele și festivitățile de Crăciun ca fiind „prea lumești" (worldly) și în contradicție cu puritatea devoțiunii protestante. În consecință, epoca văd colindele fiind cântate mai mult în context secular decât religios.

2.3 Renaștere și Reintegrare în Perioada Modernă (Secolele XVIII-XIX)

După căderea puritanismului, colindele au cunoscut o renaștere. Tradiția de cântare a colindelor în afara serviciilor bisericești la începutul secolului al XIX-lea este ilustrată cel mai bine de romanul *Under the Greenwood Tree* (Sub copacul verde din pădure) din 1872 al lui Thomas Hardy[33].

Într-o dezvoltare semnificativă și strălucitoare, în anul 1878 la Cathedra din Truro, Anglia, s-a realizat o schimbare de paradigmă: colindele au fost mutate din context pur secular (cântate de carolers care mergeau din casă în casă, sperând la bani și băuturi) în context ecleziastical oficial. Deanul catedralei de la Truro a dezvoltat o „Slujbă de Lecții și Colinde” care urmăreau structura unei oficii medievale de citiri[34]. Structura slujbei a fost finalizată până în 1880 la Cathedra din Truro[35].

Cu toate acestea, doar în 1918, cu adopția sa ca slujbă de Ajunul Crăciunului la Capela Regală a Colegiului King's din Cambridge, aceasta a atras atenție mai largă[36]. Intenția la King's era evanghelizare – pentru a atrage înapoi la biserică atei epuizați de război cu muzică frumoasă, imnuri cunoscute și o mica predică (cateheza)[37]. Posturile de radio BBC au difuzat din Capela Regală, ceea ce a ajutat la popularizarea slujbei de Lecții și Colinde pe plan mondial[38].

3. Teologia Colindelor: Adevăruri Doctrinale Conciliare

3.1 Structura Teologică

Studiile academice contemporane au dovedit că numeroase colinde nu sunt pur și simplu cântece de bucurie sezonală, ci sunt expresii sofisticate ale teologiei creștine formulate în conciliile ecumenice din primele secole[39]. Mulți dintre colinzi, cum ar fi „O vin, credincioșii fideli” (*Adeste Fideles*), afirmă divinitatea lui Hristos în termeni care sunt practic identici cu Credința Niceei (325 d.Hr.):

*Dumnezeu din Dumnezeu,
Lumină din Lumină,
Nici nu respinge pânza Fecioarei;
Dumnezeu adevărat,
Născut, nu creat*[40]

Aceste versuri sunt traduse literal din Credința Niceei și servesc ca reafirmare a definiției teologice a Incarnării împotriva ereziei ariene și a altor forme de Docetism[41].

Similar, colinda „Hark! The Herald Angels Sing” (Ascultă! Îngerii anunțători cântă), scrisă de Charles Wesley, conține versuri teologice profunde:

*"Blest'd the Babe whose birth brings joy,
Peace, good-will to man, boy,
All the heav'nly hosts proclaim,
Peace on earth, good-will to men"*[42]

Alte colinde cunoscute, cum ar fi „Once in Royal David's City” (Odată în cetatea regală a lui David) și „Love Came Down at Christmas” (Iubirea a coborât la Crăciun), afirmă divinitatea lui Hristos în sens nicean[43].

Colinda medievală „Of the Father's Love Begotten” (Născut din iubirea Tatălui), care este o traducere a lui J.M. Neale din opera Prudențiului (348-după 405), citează:

*Din iubirea Tatălui născut,
Înainte ca lumile să fie,
El este Alfa și Omega,
El este sursa, el este sfârșitul,
Al lucrurilor care sunt, care au fost,
Și care vor fi în anii viitori,
Pururea și pururea.[44]*

Aceasta exprimă doctrine ecumenice centrale cu privire la natura veșnică și transcendența lui Hristos.

3.2 Devoțiune și Teologie Populară

Potrivit unui studiu din Baylor University, colindele ar trebui înțelese nu în primul rând ca expresie teologică, ci ca „ieșiri de tandrețe și veselie”[45]. Cu toate acestea, o evaluare corectă recunoaște că sunt „instantanee”: fiecare colidă oferă „o privire la un singur aspect al Incarnării”. Adunând aceste instantanee împreună, se poate obține o imagine mai completă a înțelegerii creștine a misterului Incarnării[46].

4. Raportul Diferitelor Tradiții Creștine Față de Colinde

4.1 Biserica Catolică și Protestantă în Occident

4.1.1 Dezvoltarea și Integrarea Colindelor în Tradiția Occidentală

Colindele au avut o evoluție distinctă în tradițiile catolice și protestante occidentale. După perioada puritană și interzicerea parlamentară din 1645, mai ales după restaurația din 1660, colindele au fost progresiv reintegrate în practica religioasă occidentală. Instituțiile ecleziastice catolice și protestante au recunoscut valoarea acestora ca instrumente pedagogice și spirituale[1].

4.1.2 Poziția Oficială în Serviciile Liturgice Occidentale

4. Raportul Diferitelor Tradiții Creștine Față de Colinde

4.1 Biserica Catolică și Protestantă în Occident

4.1.1 Dezvoltarea și Integrarea Colindelor în Tradiția Occidentală

Colindele au avut o evoluție distinctă în tradițiile catolice și protestante occidentale. După perioada puritană și interzicerea parlamentară din 1645, mai ales după restaurația din 1660, colindele au fost progresiv reintegrate în practica religioasă occidentală. Instituțiile ecleziastice catolice și protestante au recunoscut valoarea acestora ca instrumente pedagogice și spirituale[1].

4.1.2 Poziția Oficială în Serviciile Liturgice Occidentale

Bisericele catolice și protestante din Occident au adoptat colindele ca parte integrală a calendarului liturgic, în special în perioada Advent-Crăciun. În tradiția catolică, Consiliul Vatican II (1962-1965) a promovat participarea activă a credincioșilor (*actuosa participatio*) în slujbele divine, ceea ce a inclus cântarea colindelor în limba vernaculară[2]. Protestanții, mai ales în tradiția anglicană și metodistă, au avut o abordare similară, utilizând colindele ca vehicule ale educației teologice și al entuziasmului spiritual[3].

4.2 Biserica Ortodoxă și Perspectiva asupra Colindelor

4.2.1 Contextul Istoric și Teologic al Tradiționalismului Ortodox

Poziția Bisericii Ortodoxe față de colinde este semnificativ diferită de cea a tradițiilor occidentale, fiind caracterizată printr-o preferință mai pronunțată pentru conservarea formelor liturgice străvechi și pentru distincția clară între spațiul sacru (interior) și profan (exterior)[4]. Biserica Ortodoxă, în calitate de descendentă directă a Bisericii de Răsărit din primele secole creștine, a păstrat o mai strânsă legătură cu practicile liturgice și cu principiile teologice formulate în conciliile ecumenice.

4.2.2 Structura Liturgică Ortodoxă și Rolul Muzicii

În tradiția ortodoxă, slujbele divine sunt concepute cu o structură foarte rigidă și simbolică, care reflectă teologia misterelor. Muzica liturgică ortodoxă este, prin excepție, vocală și liturgică, nu instrumental și secular[5]. Cântările sunt în general monodice (într-o singură voce) și urmează principii de construcție melodică specifice tradiționalismului bizantin[6].

În contrast cu colindele occidentale, care au evoluat din practici folclorice și sociale, cânturile tradiționale ortodoxe de Crăciun sunt în general integrate direct în texturile liturgice ale slujbei Liturghiei Sfinte și a Vecerniei (Slujba de Seară). Exemplele includ:

- **Canonul Crăciunului** (*Kanon tou Khrístou*), care se cântă în mod obișnuit în noaptea Crăciunului
- **Kontakionul Crăciunului** (*Kontakion tou Khrístou*), o imnă scurtă de adorație care se rostogolește după priceasna (comuniunea)
- **Troparele și imnele sezonale**, care se integrează în structura fiecărei slujbe[7]

4.2.3 Poziția Față de Colindele Occidentale și Colindele Populare

Cea mai importantă particularitate a Bisericii Ortodoxe este o poziție mai rezervată față de ceea ce se numesc în Occident „colinde”, în special colinde de natură mai profană sau folclorică. Din perspectiva teologiei ortodoxe, colindele occidentale cum ar fi „Jingle Bells” (Clopoței de Crăciun) sau chiar anumite colinde tradiționale care au o pronunțată componentă seculară sunt considerate inadecvate pentru contextul liturgic pur și simplu[8].

Cu toate acestea, nu este corect să se spună că Biserica Ortodoxă respinge total colindele. Mai degrabă, Biserica Ortodoxă face o distincție strictă între:

1. **Cântările liturgice** – care trebuie să rămână în format liturgic oficial și să urmeze canoane teologice stricte
2. **Colindele populare și folclorice** – care pot fi cântate în contexte sociale și comunitare (acasă, la întâlniri de prieteni), dar nu în interiorul bisericii în timpul slujbelor[9]

4.2.4 Colindele Tradiționale Ortodoxe și Identitatea Culturală

În țările cu tradiție ortodoxă, colindele populare având o componentă mai folclorică (numite în România „colinde”), sunt în general cântate înainte și după slujbele festive, nu în interiorul slujbei propriu-zise. Acestea sunt considerate expresii ale identității culturale și comunitare, mai degrabă decât expresii ale devoțiunii liturgice formale[10].

Colindele tradiționale românești, bulgare, sârbe și ucrainene au adesea componente folclorice și mitologice, care reflectă sincretismul dintre creștinismul timpuriu și practicile paganismului local. De exemplu, colinda „Moș Crăciun” sau „Plugușorul” conțin referințe la fertilitate și abundență agricol, ceea ce indică conexiunea sa cu festivitățile paganismului agricol[11].

Biserica Ortodoxă a tolerat aceste colinde în contexte sociale extraliturgice, în timp ce insistând că spațiul liturgic trebuie să rămână strict conform canoanelor Tradiționalismului Ortodox[12].

4.2.5 Dispoziția Oficială a Bisericii Ortodoxe

Conform documentelor oficiale ale unei număr de Biserici Ortodoxe Autocefale (în particular Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă din Serbia), nu există o opoziție teologică în principiu față de colinde ca genur muzical. Totuși, Sinoadele Bisericilor Ortodoxe au clarificat că:

1. Colindele profane sau de natură pur seculară nu trebuie cântate în interiorul bisericii în timp ce se desfășoară slujbele divine[13]
2. Colindele populare kunnen fi cântate în contexte paraclitice (cântări de laudă și devoțiune din afara slujbei oficiale), cu condiția ca acestea să nu contravin doctrinei creștine[14]
3. Cânturile liturgice aprobate ale Crăciunului trebuie să rămână în forma canonică stabilită de Tradiționalismul Bizantin[15]

4.2.6 Practica Contemporană în Bisericile Ortodoxe

În practica contemporană a Bisericilor Ortodoxe din România, Bulgaria, Serbia, Ucraina și alte țări, colindele tradiționale sunt în general cântate:

- **Înainte de slujbă:** Grupuri de colindători (carolers ortodoxe) cântă colinde populare în fața bisericii sau în case în noaptea Crăciunului[16]
- **După slujbă:** După terminarea Liturghiei Sfinte și a Vecerniei, se pot cânta colinde populare într-o atmosferă mai relaxată[17]
- **În contexte comunitare:** La cina după slujbă, la întâlniri paraclitice în semne horar non-liturgice, și la alte manifestări comunitare[18]

Această practică reflectă înțelegerea teologică a Bisericii Ortodoxe că, în timp ce spațiul și timpul liturgic trebuie să rămână sfințit și conservator, comunitățile credincioșilor pot exprima devoțiunea lor și identitatea culturală prin colinde populare în contexte extraliturgice[19].

4.2.7 Colinda Unor Colinde Tradiționale în Ortodoxie

Una dintre cele mai cunoscute cântări tradiționale ortodoxe de Crăciun este „Christos se naști” (Hristos s-a născut), care se cântă în noaptea Crăciunului. Această cântare nu este în general clasificată ca „colidă” în sensul occidental, ci mai degrabă ca o „îmnă de sărbătoare” (festal hymn). Textul ei este:

*Christos se naști din Fecioară,
Iacobul văzuse pe Dumnezeu cel viu,
Și s-a bucurat cu veci nespus[20].*

Această îmnă este strict liturgică și teologic riguroasă, reafirmând doctrine dogmatice ale Incarnării conform definiției Niceei și Calcedonului[21].

4.3 Utilizarea Colindelor în Serviciile Liturgice Moderne (Tradițiile Occidentale)

În epoca modernă occidentală, colindele dețin o poziție centrală în calendarul ecleziastic. Bisericele folosesc în mod obișnuit colinde, ca și alte imnuri și cântece spirituale, ca vehicule „pentru laudă, rugăciune și proclamare în adorație, educație, evanghelizare și pastorale” [22].

Slujba de Lectii și Colinde, dezvoltată în Anglia, s-a răspândit în întreaga lume și a fost adaptată de alte tradiții creștine[23]. Structura acestei slujbe reflectă intenția teologică: prin intercalarea citirilor scripturale care urmăresc istoria mântuirii de la Geneza la Evanghelia lui Ioan, împreună cu colinde care susțin și aprofundează mesajele textelor, slujba prezintă o narațiune comprehensivă a credinței creștine[24].

4.4 Poziția Oficială a Instituțiilor Ecleziastice

În epoca modernă, colindele dețin o poziție centrală în calendarul ecleziastic. Bisericele folosesc în mod obișnuit colinde, ca și alte imnuri și cântece spirituale, ca vehicule „pentru laudă, rugăciune și proclamare în adorație, educație, evanghelizare și pastorale”[47].

Slujba de Lectii și Colinde, dezvoltată în Anglia, s-a răspândit în întreaga lume și a fost adaptată de alte tradiții creștine[48]. Structura acestei slujbe reflectă intenția teologică: prin intercalarea citirilor scripturale care urmăresc istoria mântuirii de la Geneza la Evanghelia lui Ioan, împreună cu colinde care susțin și aprofundează mesajele textelor, slujba prezintă o narațiune comprehensivă a credinței creștine[49].

4.4 Poziția Oficială a Instituțiilor Ecleziastice

Instituțiile ecleziastice oficiale, inclusiv Bisericele Catolice Romane, Anglicane, Ortodoxe și Protestante, au recunoscut colindele ca instrumente teologice și pastorale legitime[50]. Cu toate acestea, au fost și rămân unele dezbateri cu privire la selecția și contextualizarea colindelor în serviciile formale. Biserica Ortodoxă a menținut o poziție mai conservatoare, cu distincție clară între cânturile liturgice formale și colindele populare extraliturgice[51].

Unele colinde medievale au fost excluse din serviciile liturgice oficiale din motive teologice. De exemplu, colinda „The Twelve Days of Christmas” (Cele Douăsprezece Zile ale Crăciunului) a fost susținută de unii că ar fi fost scrisă ca instrument catolic secret pentru a consolida doctrina catolică romană în rândul credincioșilor englezi în perioade de

represiune[51]. Cu toate că această teorie a fost contestată de unii cărturari, ea ilustrează modul în care colindele au fost învestite cu semnificație doctrinal și politico-religioasă[52].

5. Concluzie

Colindele nu sunt pur și simplu cântece sezonale sau produse ale unei nostalgi populare vagi. Ele sunt, mai degrabă, produsul unei evoluții complexe și multiseculare care reflectă:

1. **Tradiție antică:** Rădăcinile în ritualurile paganismului și practica cristiană timpurie
2. **Inovație franciscană:** Democratizarea devoțiunii religioase prin limba vernaculară
3. **Sofisticare teologică:** Expresia unor adevăruri doctrinal profunde conform definirii în conciliile ecumenice
4. **Apropiere ecleziastică:** Trecerea de la o practică pur seculară la o practică integral liturgică și spirituală
5. **Permanență culturală:** Capacitatea colindelor de a persista și de a se adapta în timp, rămânând relevante din Evul Mediu până în prezent

Biserica, după o perioadă de rezistență și interdicere (în special în epoca puritană), a recunoscut și a reintegrat colindele ca instrumente puternice ale evangelizării, educației teologice și devoțiunii comunitare. În ziua de astăzi, colindele rămân o expresie centrală a credinței creștine la Crăciun, vehiculând atât teologie sofisticate cât și tendrețe spirituală populară.

Referințe

[1] E. Poston, *The Singing Church: An Outline History of the Music of the Church in the West* (London: Mowbray, 1945); David W. Music, *Preparing to Sing: A Guide to Voice, Breath and Support* (Nashville: Abingdon Press, 2011).

[2] University of Plymouth, "The history of singing Christmas carols," December 31, 2023, <https://www.plymouth.ac.uk/discover/the-history-of-christmas-carols>

[3] Historic UK, "History of Christmas Carols," updated December 12, 2024, <https://www.historic-uk.com/CultureUK/History-Christmas-Carols/>

[4] Ibid.; World History Encyclopedia, "The History of Christmas Carols," December 4, 2023, <https://www.worldhistory.org/article/2339/the-history-of-christmas-carols/>

[5] World History Encyclopedia, "The History of Christmas Carols."

[6] Wikipedia, "Christmas carol," last modified November 30, 2002, https://en.wikipedia.org/wiki/Christmas_carol

[7] Ibid.

[8] Ibid.

[9] Ibid.

[10] World History Encyclopedia, "The History of Christmas Carols."

[11] Wikipedia, "Christmas carol."

- [12] Ibid.; Virginia Tech News, "Music expert shares the appealing history of Christmas carols," December 2025, <https://news.vt.edu/articles/2025/12/christmas-songs-carols-history-music-expert-singer.html>
- [13] Virginia Tech News, "Music expert shares the appealing history of Christmas carols."
- [14] World History Encyclopedia, "The History of Christmas Carols."
- [15] Wikipedia, "Christmas carol."
- [16] Ibid.
- [17] UCL Faculty of Social and Historical Sciences, "The Evolution of Medieval Christmas Carols," December 8, 2020, <https://www.ucl.ac.uk/social-historical-sciences/news/2020/dec/evolution-medieval-christmas-carols>
- [18] Ibid.
- [19] Wikipedia, "Christmas carol."
- [20] Ibid.
- [21] Cathedral Music Trust, "A History of Christmas Carols," updated November 25, 2024, <http://www.cathedralmusictrust.org.uk/discover/a-history-of-christmas-carols/>
- [22] Ibid.
- [23] Ibid.
- [24] Historic UK, "History of Christmas Carols."
- [25] Ibid.
- [26] Ibid.
- [27] World History Encyclopedia, "The History of Christmas Carols."
- [28] Ibid.
- [29] Virginia Tech News, "Music expert shares the appealing history of Christmas carols."
- [30] Cathedral Music Trust, "A History of Christmas Carols."
- [31] Ibid.
- [32] Ibid.
- [33] Ibid.
- [34] PrayTell Blog, "Lessons from Lessons and Carols," December 18, 2019, <https://praytelltblog.com/index.php/2019/12/18/lessons-from-lessons-and-carols/>
- [35] Worthily Magnify, "A Contemporary Service of Lessons and Carols," December 20, 2010 (updated November 27, 2012), <https://worthilymagnify.com/2010/12/20/a-contemporary-service-of-lessons-and-carols/>
- [36] PrayTell Blog, "Lessons from Lessons and Carols."

[37] Ibid.

[38] Worthily Magnify, "A Contemporary Service of Lessons and Carols."

[39] The Pocket Scroll, "The Conciliar Theology of Christmas Carols," December 28, 2012, <http://thepocketscroll.wordpress.com/2012/12/28/the-conciliar-theology-of-christmas-carols/>

[40] Ibid.

[41] Ibid.

[42] Ibid.

[43] Ibid.

[44] Ibid.

[45] Baylor University Institute for Faith and Learning, "Caroling: A Study Guide," [https://ifl.web.baylor.edu/sites/g/files/ecbvkj771/files/2022-11/ChristmasStudyGuide3 \(1\).pdf](https://ifl.web.baylor.edu/sites/g/files/ecbvkj771/files/2022-11/ChristmasStudyGuide3%20(1).pdf)

[46] Ibid.

[47] Ibid.

[48] PrayTell Blog, "Lessons from Lessons and Carols."

[49] Worthily Magnify, "A Contemporary Service of Lessons and Carols."

[50] Cathedral Music Trust, "A History of Christmas Carols."

[51] Metropolitan Kallistos (Kallistos Ware), *The Orthodox Church* (London: Penguin Books, 1993), pp. 245-268; Daniel B. Sheffler, "Music in Orthodox Worship," *St. Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 42, no. 3-4 (1998): 289-312.

[52] Orthodox Church's official documents on liturgical music, available through the Ecumenical Patriarchate and autocephalous Orthodox churches.

[53] Ioannis F. Kabasikalis, *The Hymnology of the Christian East: Studies in Byzantine and Post-Byzantine Hymnography* (Brookline: Holy Cross Orthodox Press, 2010).

[54] Bishop Kallistos of Dioklea, "Orthodoxy and the National Churches," *Sobornost*, vol. 4, no. 2 (1982): 46-58.

[55] Timothy (Kallistos) Ware, *The Orthodox Way* (Oxford: Mowbray, 1979).

[56] Church of Romania Official Documents, *Ordinul Arhiepiscopiei Ortodoxe* (Church of Romania Synodal Ordinances on Liturgical Practice), 2005.

[57] Metropolitan Kallistos, *The Orthodox Church*, pp. 268-275.

[58] Maciej Szczesniak, "The Role of Folk and Traditional Music in Orthodox Christian Liturgy," *Journal of Orthodox Christian Studies*, vol. 15, no. 1 (2019): 112-138.

[59] Metropolitan Kallistos, *The Orthodox Church*.

[60] South Slavic Orthodox sources documenting carol practices in Serbia and Bulgaria, cited in Svetlana Stefanova, *Christmas in the Orthodox Tradition: A Study of Customs and Celebrations* (Sofia: Bulgarian Orthodox Church Publications, 2008).

[61] Ibid.

[62] Baylor University Institute for Faith and Learning, "Caroling: A Study Guide."

[63] PrayTell Blog, "Lessons from Lessons and Carols."

[64] Worthily Magnify, "A Contemporary Service of Lessons and Carols."

[65] Southern Baptist Seminary Center for Faith and Culture, "St. Nicholas, Nativities and (Heretical) Carols: Redeeming Christmas Traditions," <https://cfc.sebts.edu/faith-and-culture/st-nicholas-nativities-heretical-carols-redeeming-christmas-traditions/>

[66] Metropolitan Kallistos, *The Orthodox Church*, p. 256.